

Den siste søndagen i kirkeåret har i vår tradisjon to navn. Det ene er domssøndag, og det andre er Kristi kongedag. Det ene temaet ut fra dette er Jesu gjenkomst og dommens dag. Det andre er Jesus som kongen av himmelriket. En av kommende søndags bibeltekster er fra Joh 18,33ff. I denne bibelteksten møter vi Jesus i avhør hos Pilatus i begynnelsen av påskens drama i Jerusalem. I avhøret som utviklet seg til en samtale, sa Jesus: «For å vitne om sannheten er jeg født.» Pilatus avviste det hele med et skuldertrekk, og sa: «Hva er sannhet?» Sannheten var for Pilatus noe flytende. Det noen holdt for å være sannhet, holdt andre for å være usant.

Skulle tro Pilatus var et barn av vår tid. I dag kan det som er sant for den ene være usant for den andre, og noen regner med alternative sannheter.

Da jeg kom til Lund for mer enn tretten år siden, var det tydelig at den kristne tro stod sterkt her. Sammenliknet med andre steder i landet, var denne landsdelen som en fredet plett. Her var det mange kristne og et særdeles rikt menighetsliv over alt. Slik tenker jeg det er fortsatt, men vi merker nå tydeligere enn før et påtrykk utenfra. Det er en annen verden vi møter i landsomfattende medier. Den kristne tro er på mange måter blitt marginalisert og det er blitt slik at på studiesteder tier mange kristne ungdommer om sin tro, og søker man jobb, er det ofte ingen fordel om det går fram at man er kristen, har jeg hørt. Det er nok også slik at mange er usikre i møte med folk som har en personlig tro, de kjenner jo ingen aktive kristne, og har kanskje også hørt mye rart fortalt.

Nå er ikke alt svart-hvitt, men det er tydelig at det har skjedd en endring over tid. Fra et kristent ståsted der livet i Kristus er å leve i lyset, er det som et mørke har senket seg over land og folk, ja over hele den vestlige verden, og her handler det også om etikk og verdier der mye i dag er annerledes enn det klassisk kristen tro lærer.

Denne endringen er ikke bare noe vi fra et kristent ståsted merker, men det er et fenomen som også når den offentlige debatten, der det synes klart for alle og enhver at vi lever i en etter-kristen tid der det for lengst er slutt på innflytelse fra kirke og kristendom. Symptomatisk i så måte er at i de debatter om menneskeverdet jeg har hørt i den senere tid, nevnes ikke lenger den kristne begrunnelsen for menneskeverdet. Troen er plassert i en privat sfære, og der låses alt av kristen begrunnelse inne. At Gud har skapt mennesket i sitt bilde synes ikke lenger relevant siden troen er låst til privatlivet, og argumenter som brukes i det offentlige gis kun allmenn begrunnelse.

Spørsmålet i vår tid er hva man nå skal begrunne menneskeverdet i, nå når ikke lenger det kristne menneskesynet regnes som aktuelt. Hva gir mennesket verdi når Gud og skapelsen er ute av bildet? Jo, søkelys kommer fort på egenskaper ved mennesket. FNs Menneskerettighetserklæring nevner eksempelvis fornuft og samvittighet som noe som er med på å definere mennesket. I dag debatteres det også om det er følelsene eller sårbarhet som gir individet verdi, eller evnen til å føle smerte, eller er det fornuften, er det dette at vi er relasjonelle, evnen til

å føle samvittighet og empati? Men det stilles også spørsmål ved om mennesket i det hele tatt er mer verd enn et dyr og den øvrige naturen. Og i forlengelsen av dette, hva med dem som ikke har disse egenskapene, som barnet i mors liv, demente og andre som det av ulike grunner må tas hensyn til grunnet sykdom eller utviklingshemning?

Her stiller det kristne menneskesynet i en klasse for seg. Alt annet blir en glideskala. For er mennesket skapt i Guds bilde, da gjelder det alle mennesker uavhengig av egenskaper, sosial status og hva det måtte være. Et foster i India har den samme iboende verdi som et hvilket som helst menneske i Norge.

Det var en slik tanke om likeverd som lå i bunn da kristne misjonærer i fordums tid reiste ut til de fjerneste steder på vår klode for å fortelle om Jesus. Like til Norge kom de med evangeliet. De samme bibeltekstene som vi har hørt i dag fikk prege nye generasjoner den gang.

Som kristne mennesker er det i Bibelen vi finner vår moralske og etiske forankring. Så har vi like fullt sett at også kristne har latt seg prege av mer moderne retninger. I etterkant har vi sett uheldige allianser mellom kirker og staters maktapparat, og det som i tiden kan synes moderne og framtidsrettet, viser seg i ettertid å være et sørgelig blindspor. Vi står fortsatt i fare for å gjøre den samme feilen. For våre medmennesker kan det få fatale konsekvenser. Derfor er det så viktig å minne hverandre om forpliktelsen på Bibelens sanne ord, slik også Jesus vitnet om i avhør hos Pilatus: «For å vitne om sannheten er jeg født.»

Hva sier så Bibelen om menneskeverdet? Helt grunnleggende er at mennesket er skapt av Gud og som den eneste skapning skapt i Guds bilde, og slik er gitt umistelig verdi. Og Gud skapte oss som mann og kvinne, som både likeverdige og forskjellige. Og nettopp denne kombinasjonen av forskjell og likeverd kommer så tydelig fram i ordene fra Jesus om hvordan det er for dem som er i Kristus: «Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus.» Gal 3,28.

I Skriften er forskjellighet aldri et problem, men tvert imot et poeng. Hos Paulus sammenliknes forskjellighet hos mennesker med kroppen som har ulike lemmer, og der hvert lem har ulik funksjon. Her er det ikke slik at deler av kroppen skal utnytte andre deler, men tvert imot slik at i helheten er det omsorg: «For om ett lem lider, lider alle de andre med.» 1Kor 12,26. Relasjon til Kristus gir også relasjon til hverandre. Så er det heller ikke slik at vi som kristne skal ha nok med oss selv, nei, vi er bedt om å gå ut for å vinne stadig flere mennesker for Kristus. For hvert menneske har en unik verdi, ikke knyttet til noe annet enn at vi er skapt av Gud.

Hvor verdifulle menneskene er for Gud fikk vi også formidlet i de innledende ordene i kveld da skapelsesberetningen fra Første Mosebok ble holdt sammen med ordene fra Johannes-prologen om inkarnasjonen, at Gud ble menneske og kom inn i vår verden for å frelse mennesker, og det står at alle dem som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn. Vi ser

hvordan Gud, ikke bare har skapt oss, men også inderlig ønsker kontakt og forening – ikke knyttet til egenskaper ved oss, hva vi har prestert eller kan, men av nåde fordi han elsker oss. Og det er ingenting som tilsier at denne Guds kjærlighet og omsorg kun handler om det bevisste tenkende mennesket, nei mennesket er regnet med fra unnfangelsen av.

I Jobs bok sier Job til Herren: «Din hånd formet og laget meg ... du kledde meg med hud og kjøtt, med knokler og sener vevde du meg.» Job 10,8.11. Og teksten fra Salmenes bok, Salme 139 som vi hørte i dag: «For du har skapt mine nyrer, du har vevd meg i mors liv. Jeg takker deg for at jeg er så underfullt laget.» Så står det videre: «Dine øyne så meg da jeg var et foster. Alle dager er skrevet opp i din bok, de fikk form før én av dem var kommet. Dine tanker, Gud, er dyrebare for meg, summen av dem er ufattelig!» Salme 139,13-17.

Og fra Det nye testamentet ser vi fosterets individuelle verdi i møtet mellom Herrens mor og slektningen Elisabeth, der Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd og sa med høy røst: «Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er ditt livs frukt. Hvordan kan det gå til at min Herres mor kommer til meg? For da lyden av din hilsen nådde mitt øre, hoppet barnet i meg av fryd. Og salig er hun som trodde at det Herren hadde sagt til henne, skulle gå i oppfyllelse.» Luk 1,41-45.

Historien har vist hvilken avgrunn som ligger der når menneskeverdet degraderes. Vi så det bak jernteppet og i andre totalitære regimer på nittenhundretallet. Vi ser det i Nord-Korea, i Kina og i mange andre land i dag. Vi ser trusselen i vår tid, i første rekke ved livets start, men også ved livets slutt.

Menneskeverdet er gitt av Gud, og til denne dag har Gud opprettholdt sitt skaperverk. Gud gav oss i skapelsen et forvalteroppdrag, vi får være Guds medarbeidere i å ta vare på skaperverket. At Gud har gitt oss et oppdrag betyr også at Gud en dag vil stille oss til ansvar. Å krenke menneskeverdet er også å krenke Gud som har gitt mennesket verdi.

I den bibelteksten vi startet prekenen med å lese, sa Jesus: «Hver den som er av sannheten, hører min røst.» I dag finnes det mange alternative røster, men Jesus har den som sier sannheten. Måtte vi få nåde til å være tro mot sannheten også om det blir en krevende tid vi går i møte, og måtte vi også få bidra til at hans røst blir hørt og trodd.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.